

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА 2015

Комисија за заштиту конкуренција остварује све активније и запаженије присуство у раду међународних институција и мултилатералних иницијатива, које се баве политиком заштите конкуренције. Представници Комисије учествују на свим значајнијим конференцијама, радионицама и семинарима, промовишући Комисију и њен рад и доприносећи већој препознатљивости Комисије у међународним форумима.

Комисија за заштиту конкуренције је током 2015. године спроводила веома значајне активности на међународном плану. Резултати на овом пољу су допринели подизању угледа институције пред свим релевантним међународним организацијама које се баве правом и политиком конкуренције.

Процес приступања Републике Србије Европској унији и активности на том плану су донеле и нове обавезе Комисији за заштиту конкуренције. О активностима и резултатима Комисије у погледу сарадње са Европском унијом опширно је представљено у поглављу 3. Извештаја.

Представници Комисије су учествовали као говорници и предавачи на великом броју међународних скупова, семинара и радионица; у веома великој конкуренцији Комисија је добила организацију семинара Регионалног центра за конкуренцију *OECD*-а (септембар 2016. године); спроводе се активности на наставку дугорочног плана стажирања запослених из Комисије у другим телима за заштиту конкуренције; дат је активан допринос приложеним текстовима и анализама у оквиру рада Међународне мреже за конкуренцију (*ICN*); договорен је наставак сарадње на бази пројеката са Европском банком за обнову и развој (*EBRD*), а у току 2015. године одржана је међународна конференција у организацији Комисије, као и више програма обуке за запослене.

Током 2015. године, Комисија је припремила и послала на објаву свеобухватне прилоге за реномиране светске билтене који се баве политиком конкуренције – Приручник за конкуренцију (*Handbook on Competition*) у издању *Global Competition Review* магазина и *Merger Review* – специјализованог билтена за питања концентрација у оквиру права и политике заштите конкуренције.

Недавно завршен Пројекат ЕУ - Јачање капацитета Комисије за заштиту конкуренције, допринео је подизању капацитета унутар саме Комисије, али и едукацији ширег нивоа институција које су значајне у спровођењу политике конкуренције – судови, министарства, регулаторна тела, привредне коморе, цивилни сектор и др.

Пројекти подршке Комисији

- „Јачање институционалних капацитета Комисије за заштиту конкуренције у Републици Србији“ (*Strengthening the institutional capacity of the Commission for Protection of Competition (CPC) in the Republic of Serbia, Europe Aid/11SER01/07/11 – CRIS 2012/293-188*)

Пројекат „Јачање институционалних капацитета Комисије за заштиту конкуренције у Републици Србији“, окончан је у септембру 2015. године. Радило се о пројекту чија је реализација трајала 30 месеци, под вођством „GIZ International Services“, а који је

подразумевао јачање капацитета Комисије, као и практично усавршавање, не само у оквиру Комисије, већ и за судије Управног суда, привредне заједнице и регулаторних тела. Пројектом је омогућено увођење електронске базе података о свим документима и предметима вођеним у Комисији, као и електронско управљање предметима. Пројекат је финансиран из предприсупног програма IPA 2011.

Основне компоненте пројекта, односно његови циљеви су били следећи:

- унапређење капацитета Комисије за заштиту конкуренције;
- јачање капацитета тржишних регулатора у погледу заштите конкуренције и
- унапређење културе заштите конкуренције у Републици Србији.

Задаци и активности описали су општи циљ пројекта као “допринос повећању способности Републике Србије у преузимању обавеза које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживању (SAA) у области заштите конкуренције”, док се посебни циљ пројекта описује као “пружање адекватне техничке помоћи Комисији за заштиту конкуренције (КЗК) у јачању институционалних и оперативних капацитета ради одговарајуће примене политике заштите конкуренције са циљем обезбеђивања економских погодности за потрошаче и учеснике у тржишним кретањима”.

Током 2015. године спроведене су значајне активности у оквиру пројекта:

- одржано је више свеобухватних тренинга (обука) за запослене у Комисији и то на тему организације рада кроз будуће електронско управљања предметима, као и на тему извођења ненајављених увиђаја, организационог усавршавања и слично. Присуство експерата из тела за заштиту конкуренције европских земаља је помогло у приближавању праксе и искустава ЕУ на овом плану
- одржан је низ семинара на тему права и политике конкуренције за представнике судова, министарстава, регулаторних тела и цивилног друштва, при чему је истакнут значај свих актера у систему заштите конкуренције и потреба заједничког деловања и наступа
- експерти ангажовани на пројекту (на сталној основи, као и за конкретне теме, сходно потреби) радили су са представницима Комисије на додатној едукацији, али и на конкретним решењима за поједине комплексне предмете
- урађено је доста на промоцији политике заштите конкуренције и подизању свести о њеном значају за привреду и становништво

- **Програм свеобухватне обуке и подршке запосленима у Комисији за заштиту конкуренције**

У сарадњи са Центром за либерално – демократске студије и Европском банком за обнову и развој (EBRD), настављен је овај пројекат који се у основним елементима ослања на следеће области:

- Набавка економетријског софтвера и обука запослених у коришћењу тог програма
- Усавршавање знања за примену форензичког софтвера и извођење ненајављених увиђаја
- Дефинисање и примена стратегије односа Комисије с јавношћу
- Семинари на тему економске регулације и грана које су регулисане

Односи са међународним организацијама

Регионални центар за конкуренцију Организације за економску сарадњу и развој (Regional Competition Center OECD)

Иако није чланица *OECD*, Србија има значајно присуство на радионицама организованим у оквиру Регионалног центра за конкуренцију (*RCC*), који је основан 2005. године од стране *OECD*-а и мађарског тела за заштиту конкуренције.

Представници Стручне службе Комисије су током претходних година присуствовали поменутиим скуповима (у току 2015. године је одржано укупно 5 семинара) и дали допринос кроз писане материјале о случајевима из праксе Комисије, на основу којих су добијена мишљења и препоруке експерата из других тела за заштиту конкуренције.

Учвршћивање сарадње и доказ поверења према Комисији се огледа и у томе да је поред великог броја пријављених земаља, руководство *OECD*-а поверило организацију једног од семинара у 2016. години нашој институцији. Семинар ће се одржати у Београду, у последњој недељи септембра.

Такође, на састанку руководилаца тела за заштиту конкуренције земаља чланица Регионалног центра *OECD*-а, који је одржан у мају прошле године, прихваћени су прилози Комисије, којима се у значајној мери унапређује рад овог центра и излази у сусрет потребама не само наше Комисије, већ и свих сличних институција из региона и земаља сличног нивоа развијености права и политике конкуренције.

Комисија је такође активна у пројектима *OECD*-а чији секретаријат прикупља податке, анализира и пружа стручну помоћ и у том циљу организује семинаре и радионице за земље региона. У току 2015. године, Комисија је наставила израду и слање стручних текстова о домаћој пракси у области права и политике конкуренције, који се објављују у електронском издању *RCC*-а.

UNCTAD (Конференција Уједињених Нација за трговину и развој)

Током 2015. године је настављена веома блиска сарадња са Конференцијом УН за трговину и развој (*UNCTAD*).

Претходне године, Комисија није имала свог представника на Скупу Међувладине групе експерата о политици конкуренције (Intergovernmental Group of Experts on Competition – IGE), али је писаним материјалима и кроз телеконференције, исказала своје ставове о најактуелнијим темама. *UNCTAD*-ова конференција се одржава једном годишње и уз годишње конференције *ICN*-а и *OECD*-а, представља највећи и најзначајнији међународни скуп на тему права и политике конкуренције у свету.

Комисија је, као и претходних година, одговорила на низ стручних упитника, чиме је обезбедила своје место у *UNCTAD*-овим материјалима, који се сваке године објављују и покривају правне аспекте и праксу свих светских тела за заштиту конкуренције.

Међународна мрежа конкуренције - *International Competition Network (ICN)*

ICN је међународна организација глобалног карактера, која се искључиво бави питањима заштите конкуренције. Примарне чланице организације су национална тела за заштиту конкуренције. Укупан број чланица је 120, а Србија (Комисија за заштиту конкуренције) је чланица од 2005. године.

Током 2015. године представници Комисије су дали активан допринос током редовних радионица *ICN* која се баве питањима уједначавања праксе светских тела за заштиту конкуренције и промоцијом и ширењем свести о значају заштите конкуренције. За потребе *ICN*-а достављени су одговори на упитник у вези са одредбама закона које регулишу картеле, начином вођења истрага, обрадом пријава, програмом имунитета и ублажавања казне, овлашћењима Комисије, итд.

Значајно је навести да су представници Комисије током 2015. године наставили активан рад у радним групама *ICN* које се баве утврђивањем злоупотреба на тржишту и концентрацијама учесника на тржишту. На овај начин је запосленима у Комисији омогућен приступ савременим техникама рада и праћење решења која се доносе у другим телима за заштиту конкуренције. *Merger working group* окупља тела за заштиту конкуренције из више од 50 држава широм света. Принцип чланства и учешћа у раду ове групе, подразумева организацију активности кроз телефонско укључење у рад унапред тематски прецизираних конференција на дистанцу (*Distance teleconference*). Мада су искуства на овом плану тек почетна, оцењује се да овакви облици сарадње, дају могућност непосредне размене искустава и мишљења чланица у односу на конкретна питања која се тематски обрађују, а односе се на област контроле концентрација. На основу оваквих облика сарадње, утврђено је да у методологији рада Комисије, када је о контроли концентрација реч, постоји највећи степен усклађености са законском регулативом, као и изграђеном праксом рада других држава, као и међународних организација.

Sofia Competition Forum

Крајем 2012. у Бугарској је формирана нова међународна организација која се бави правом и политиком конкуренције – Софијски Форум за конкуренцију (*Sofia Competition Forum - SCF*). Ово тело је организовано под покровитељством *UNCTAD*-а, а Комисија је позвана да буде један од оснивача. *SCF* се искључиво бави питањима права и политике конкуренције и њиховим унапређивањем у региону Југоисточне Европе и Балкана.

С обзиром да Комисија има потписан Споразум о сарадњи са бугарском Комисијом за заштиту конкуренције, од самог оснивања је започела интензивна сарадња уз заједничке активности у оквиру деловања овог Форума. Током 2015. године, представници Комисије су у два наврата учествовали са излагањима на радионицама у организацији *SCF* -а.

Мрежа за конкуренцију Енергетске заједнице (*Energy Community Competition Network*)

Комисија је члан Мреже тела за заштиту конкуренције Енергетске заједнице, у оквиру које се омогућава размена искустава у примени прописа из области заштите конкуренције у енергетском сектору и пружају савети у погледу унапређења законодавног и институционалног оквира за ефикасну примену тих правила. У току 2015. године су разматрани предлози за реформу Енергетске заједнице, који су обухватили и проширење надлежности ове међународне организације на област заштите конкуренције. Један од предлога се односио на могућност директне надлежности Секретаријата Енергетске заједнице да испитује повреде конкуренције и дозвољеност државне помоћи у сектору енергетике у државама чланицама, укључујући и Србију. Међутим, овај предлог није усвојен у току 2015. године. Једина измена аката Енергетске заједнице, која је до значаја за рад Комисије и примену правила о заштити конкуренције у енергетском сектору, се односи на обавезу надлежних тела држава чланица да обавештавају Секретаријат Енергетске заједнице о поступцима који су у току и да осигурају јединствену примену прописа Енергетске заједнице, који обухватају и правила о заштити конкуренције.

Представници Комисије су учествовали на састанцима представника Министарства енергетике и рударства, Агенције за енергетику и других надлежних органа, на којима су разматрана питања која се односе на испуњење обавеза које проистичу из чланства Србију у Енергетској заједници.

Билатерална сарадња: Протоколи о сарадњи

Комисија континуирано ради на унапређењу регионалне сарадње тела за заштиту конкуренције, њиховом повезивању и успостављању блиских односа који ће, поред осталог, унапредити ефикасност тих тела. У том смислу, Комисија је у току 2015. године потписала Протокол о сарадњи са Агенцијом за заштиту конкуренције Црне Горе, чиме се, поред већ потписаних протокола (Аустрија, Мађарска, БиХ, Бугарска, Румунија, Хрватска, Словенија), ствара повезаност Комисије са релевантним телима у региону и омогућава бржа размена информација, знања и праксе у области заштите конкуренције.

У току 2015. године, а у оквиру који је успостављен Протоколом о сарадњи Комисије и хрватског тела за заштиту конкуренције (Агенција за заштиту тржишног натјечања-АЗТН), представници Комисије су боравили у Загребу како би се упознали са праксом АЗТН-а у области осигурања и финансијских услуга.

Поред земаља из блиског окружења, Комисија има потписане споразуме о сарадњи са Руском Федерацијом и Казахстаном. У оквиру обележавања 25 година постојања Федералне антимонополске службе Руске Федерације („ФАС Русија“), наша делегација, на челу са Председником Комисије, имала је запажену улогу и обраћање у панелу на коме су учествовали највиши државни представници и лидери тела за заштиту конкуренције из Европе и света.

Комисија је наставила изузетну билатералну сарадњу са колегама из Јапана, као и са њиховим представницима у оквиру економског одељења јапанске амбасаде у Србији.

На основу ове сарадње, највиши представници Комисије су учествовали у раду Јапанског пословног клуба у Србији, где су били говорници на тематским округлим столовима и панел дискусијама.

Конференције, семинари и радионице

Неки од значајнијих скупова на којима су учествовали представници Комисије, дати су у прегледу који следи:

- Комисија сваке године у априлу организује „Дан конкуренције“. Ово је прилика за представљање резултата рада у претходној години и могућност стицања нових знања кроз стручна предавања. У 2015. години одржана је тим поводом конференција, уз учешће највиших представника државних органа Србије, привредне заједнице и адвокатских канцеларија. Током прошлогодишње конференције одржан је Округли сто на тему актуелних питања из области картела и утицаја таквих појава на конкуренцију на тржишту, са посебним округлим столом на тему програма имунитета (*leniency program*) и могућности ослобађања од казне или умањења казне.
- У организацији Пројекта ЕУ „Јачање институционалног капацитета Комисије за заштиту конкуренције“ одржано је више семинара, уз учешће представника Комисије. Полазници семинара су представници Привредне коморе Србије, Привредне коморе Београда и регионалних комора (Ниш, Лесковац, Крагујевац, Суботица), као и представници невладиног сектора и новинарских удружења и агенција. Циљ семинара је био да се учесницима приближи право конкуренције и његова примена на учеснике на тржишту како би они били у стању да пренесу стечено знање привредним субјектима.
- У организацији Пројекта ЕУ „Јачање институционалног капацитета Комисије за заштиту конкуренције“ и Привредне коморе Србије, одржан је семинар о примени правила конкуренције у одређеним областима економије (енергетика, осигурање, финансијске услуге и др.), као и пословним удружењима, посебно у области рестриктивних споразума које учесници на тржишту могу склопити „под кровом“ својих удружења.
- У организацији Пројекта ЕУ за јачање конкуренције у Републици Србији и Привредне коморе Србије и претходне године је одржано предавање на тему „основна правила конкуренције и надлежности Комисије за заштиту конкуренције“.
- Учешће на састанку Радне групе за железницу и интермодални транспорт, који је у Загребу организован од стране SEETO (South-East Europe Transport Observatory) и Директората за транспорт Европске комисије. Теме које су доминирале скупом су биле следеће: Упознавање са случајевима из области заштите конкуренције на тржишту превоза железницом у региону; Презентација закључака са Самита земаља западног Балкана одржаног у Бечу – улога SEETO-а у примени мера у циљу хармонизације и примене на регионалном нивоу *acquis communautaire*-а у области саобраћаја и праћење њиховог спровођења; Нови прописи везани за независност железничких терминала у оквиру лучких терминала и важност транспарентности услова приступа и накнаде коришћења ових терминала

- У сарадњи са Центром за либерално демократске студије, уз подршку *EBRD* –а, организовано је шест једнодневних семинара са темом - Повезаност економске регулације и политике заштите конкуренције и економска анализа регулисаних привредних делатности
- У оквиру истог пројекта, представници стручне службе Комисије су прошли додатну обуку за употребу и коришћење форензичких алата *En Case V. 7*, као и за најактуелнију методологију извођења ненајављених увиђаја, уз симулације и коришћење примера из праксе
- Пододбор за унутрашње тржиште и конкуренцију (Брисел) – комуникациони формат заснован на Споразуму о стабилизацији и придруживању, са сврхом лакше комуникације између представника институција Републике Србије и Европске комисије, на различите теме. На састанку су се образлагале теме о најскоријим дешавањима у процесу усаглашавања правила ЕУ из области интелектуалне, индустријске и комерцијалне својина; јавних набавки; права пословног настањивања и слободе пружања услуга; право привредних друштава, рачуноводство и ревизије; финансијских услуга (банкарство, осигурање, хартије од вредности и инвестициони фондови); јавног здравља и заштите потрошача; политике конкуренције (заштита конкуренције у ужем смислу, државна помоћ, либерализација).
- Регионална конференција о дигитаној форензици у Загребу (*Regional conference on IT forensics*), са темом истражних поступака и радњи и њиховој улози у ефикасној примени правила заштите конкуренције и Међународна конференција о дигиталним доказима - „*Data focus 2015*“ са темом начина на који се воде поступци у којима се спроводе форензичке истраге и врши прикупљање дигиталних доказа.
- Радионица у Истанбулу, Турска у организацији Радне групе Међународне мреже за конкуренцију која се бави испитивањем једностраних радњи учесника на тржишту (*ICN Unilateral Conduct Working Group*), у сарадњи са турским телом за заштиту конкуренције као ко-организатором. Тема: „Одбијање пословања и процењивање једностраних радњи учесника на тржишту“.
- Семинар (радионица) у Будимпешти, Мађарска одржана од 08. до 10. децембра 2015. године у организацији Регионалног центра за конкуренцију – *OECD*-а и мађарског тела за заштиту конкуренције. Тема: „Питања конкуренције на тржиштима информационаих комуникација и технологије“
- Радионица у организацији америчког тела за заштиту конкуренције (*FTC workshop*) и румунског тела као домаћина за југоисточну Европу. Тема: Економски инструменти/моделу у одређивању релевантног тржишта, процењивању концентрација и процени тржишне снаге
- Семинар у организацији Софијског форума за конкуренцију. Тема: Правичност поступка пред телима за заштиту конкуренције и Однос између јавне и приватне примене правила о заштити конкуренције-накнада штете.

- Семинар у организацији Регионалног центра за конкуренцију *OECD*.Тема: Доказивање картела-технике откривања и доказивања картела кроз коришћење директних и индиректних доказа.
- Годишња конференција Удружења економиста из области политике конкуренције (*Association of Competition Economics – ACE*). Теме овогодишње конференције биле су: Квантитативне технике, ефикасност и анализе приликом изрицања мера – примери недавних великих концентрација у сектору мобилне телефоније и лекције за будуће случајеве, Концентрације у сектору инфраструктуре и малопродаји - француски и шведски примери, *Ex-post* студије у секторима где су одобрене велике концентрације, Концентрације које нису одобрене у Немачкој и Употреба и/или злоупотреба економских анализа у контроли концентрација.
- Семинар „Питања конкуренције на тржиштима информационих комуникација и технологије” у Будимпешти у организацији Регионалног центра за конкуренцију – *OECD*-а и мађарског тела за заштиту конкуренције;
- 14. заседање годишње конференције *OECD*-а, под називом ”Глобални форум о конкуренцији” у Паризу;
- семинар (радионица) са темом „Нове економске технике у спровођењу политике конкуренције“, одржаном у Будимпешти, у организацији Регионалног центра за конкуренцију – *OECD*-а и мађарског тела за заштиту конкуренције,

на позив Федералне антимонополске службе Руске Федерације, делегација Комисије је учествовала на јубиларној седници поводом 25 година од њеног оснивања и “Недељи конкуренције” у Москви. Тим поводом председник Комисије је имао запажено излагање на свечаном делу седнице, коме је присуствовао и председник Руске Федерације Владимир Путин.